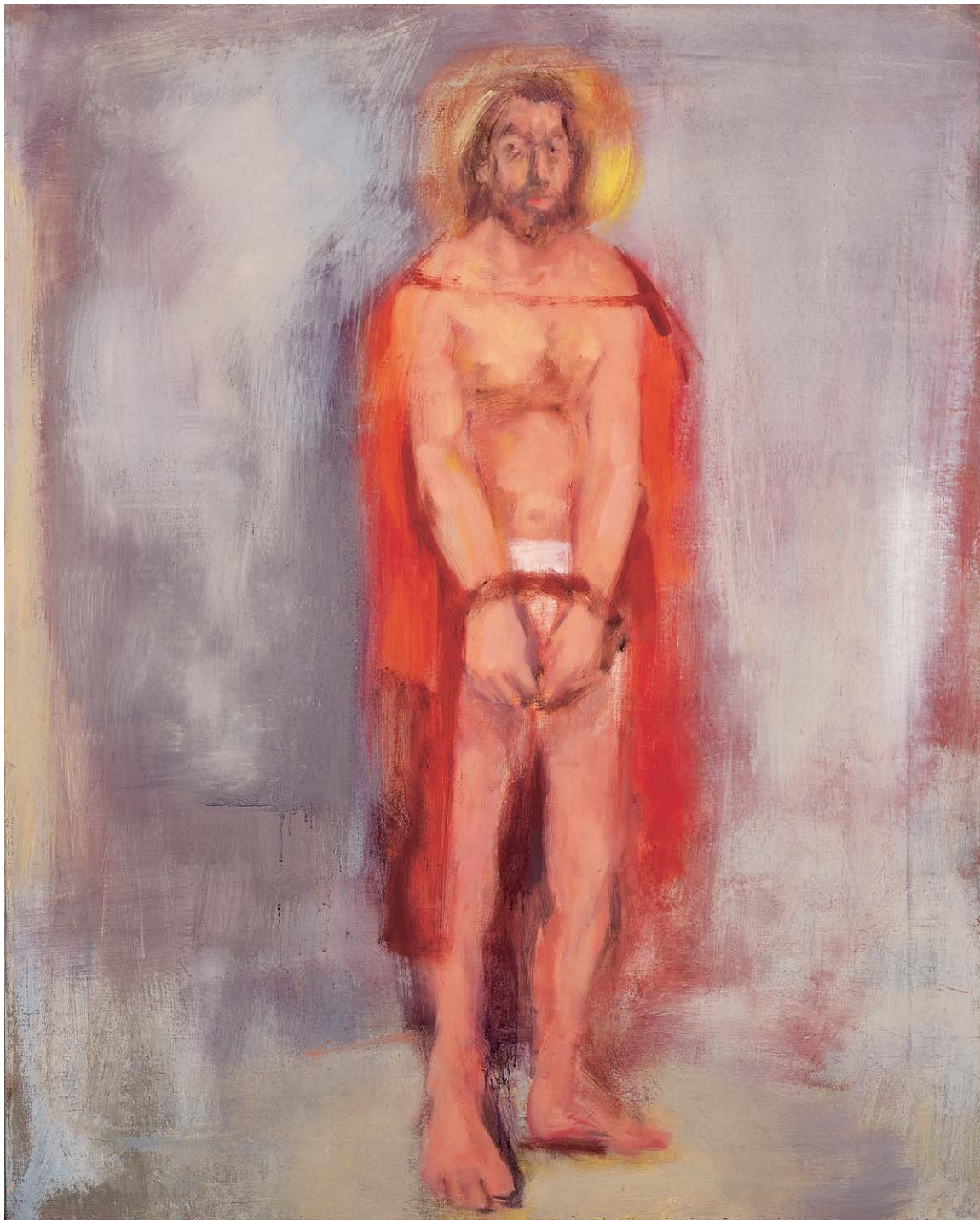

Jože Felc

Dopuščanje in
odpuščanje
ob Cedronu

Psihiatrov križev pot

Psihiatrov križev pot 2007

Jana Vizjak,
I. postaja
Pilat obsodi
Jezusa na smrt,
olje na lanenem
platnu,
130 x 110 cm,
2006

22. januar 2007

Po napovedi vremenoslovcev nekaj ur pred prvim sneženjem to zimo. Kliče ga kolega in vpraša: »Boš sprejel človeka, za katerega sumim, da je več let spolno zlorabljal hčerko? Ta je v zavodu, čudno se vede, vzgojitelji pravijo, da je psihotična.«

Zdrzne se, pomisli ... in odkloni. Spreletel ga je srh, kajti v svoji zdravniški praksi se zadnja leta pogosto srečuje z najgnusnejšimi oblikami spolnega izkoriščanja otrok. Obide ga stiska, saj se je nekoč, pred leti, zapletel, ker je skoraj pristal na zdravljenje domnevnega storilca. V trenutku, ko je poslušal človeka na drugi strani žice, se je spet čutil sokrivega. Tako zelo, da ga je obšlo, da madeža nikoli ne bo izpral s sebe.

In je mislil dalje, sobesednika je medtem že odslovil. Pred nekaj tedni je v Duhovniškem domu, kjer je bil v prisilnem priporu, zadela kap petinšestdeset let starega duhovnika, obdolženega za več pedofilnih zlorab. Nikoli ne bo obsojen, nikoli ne bo v zavesti svojih faranov čist, kakor se od ljudi njegovega stanu pričakuje. »Ne,« je še enkrat rekel bolj sebi kot kolegu. »Ne bom sprejel človeka, ki ga sumijo, da je izkoriščal hčerko.«

Nekaj let je, kar so doktorja svojci neke zlorabljene deklince prosili, naj pregleda človeka, za katerega je obstajal sum, da je zlorabil njihovega otroka. Zdravnik ni bil večš tovrstnih obravnav, vendar je prošnjo sprejel. Pa je poprosil kolega v Ljubljani, da je osumljenca pregledal, kajti dvom v svoje sposobnosti ga je zajel takoj, ko je pristal, da bo morebitnega pedofila sprejel in zdravil. Dobrohotni kolega v tujem mestu je domnevnega storilca sprejel, ga na hitrico

pregledal, nakar se je človek izgubil. Stvar je potihnila. Prepričan je bil, da je opravil tisto, kar je v danem trenutku lahko. Saj je, vendar ... Nekaj let po tistem dogodku naj bi človek, nekdanji osumljenec, še grozljiveje zlorabil otroka iz soseščine. Ko je doktor za to izvedel, se je počutil sokrivega, ker tega človeka, ko se je prvič spolno lotil otroka, ni prijavil, ampak ga je »izročil« na zdravljenje kolegu iz drugega kraja. Dobremu strokovnjaku, vendar morda površnemu.

Že ob prvem srečanju s pedofilom je doktor odpiral učbenike, bral raznovrstne razlagalce grdih človeških nagnjenj in dejanj ter skoraj praviloma naletel le na učene razlage, zakaj človek skrene na pot zlorabe otrok. Največkrat je prebral, da gre za karakterno motenost, ki je neozdravljiva. Tedaj ga je branje učenih razprav pretreslo, saj je bil sam vpleten v reševanje stiske in ni naredil tistega, kar bi bil moral – prijaviti storilca in mu šele kasneje omogočiti tudi medicinsko pomoč. Dan, ko ga je dosegla prošnja, da bi pedofila pregledal, je zamoril njegovo siceršnjo radoživost. Motal se je z razmisleki, da je zakonsko odrejena kazen za tovrstna dejanja premajhna. To je bila njegova nevrotična obramba. In takoj zatem: saj je motnja neozdravljiva in človek zanjo ni povsem kriv, morda pa sploh ni, je bil psihiater duševno in telesno šibak. Tistega dne ni ne jedel ne spal.

In če je človek slabše intelektualno izoblikovana oseba, ki hitro podleže gonom, potem je stopnja njegove odgovornosti glede dejanj in nehanj premosorazmerna s pezo njegovega moralnega imperativa in stanjem njegovega zavedanja.

In tudi tedaj, ko so spolne praktike z otroki del družbenega rituala, kar je, kot lahko izvemo na svetovnem spletu, praksa v nekaterih okoljih, ostaja priokus nizkotnosti grenak in očitajoč.

V teh primerih ni mogoče govoriti o vesti storilcev, saj se tako rekoč ne zavedajo grozljivosti svojih dejanj. Tudi tega ne, da je v ozadju žrtev, ki je leta za tem samo še torzo človeka.

Pripetljaj je v psihiatru sprožil pomislek, da se ta dan v njem izraža poslanstvo žrtve. Velikokrat je tako razmišljal. Občutek je imel, da se znajde med kladivom in nakovalom zmeraj, ko preverja človekove moči in šibkosti, moralnost svojih dejanj in nehanj. Zdravnik je tisti, pri katerem se oglase šibki ali so poslani k njemu oni, za katere se sumi, da so zunaj kroga, kjer se odvijajo družbeno še sprejemljiva dejanja. In ni mogel, da si ne bi priznal, da o teh povezavah tako malo ve. Znašel se je v vozlu samosprašljivosti, kaj je to presežnost. Ali je to obvladovanje sil v človeku, ki je zaznamovan z usodno dvojnostjo Bog – satan. Na bojnem polju. Bolje: dobro – zlo, duh – telo ...

Krivil se je, da kot zdravnik, ki je malo vedel o storilcu in so ga imeli samo na sumu ter so mu hoteli pomagati, ni naredil, kar bi moral: prijaviti ga.

Toda tovrstne racionalizacije niso odpomogle njegovemu notranjemu klicu po presežnosti, ki je morda prvi korak k popolnosti.

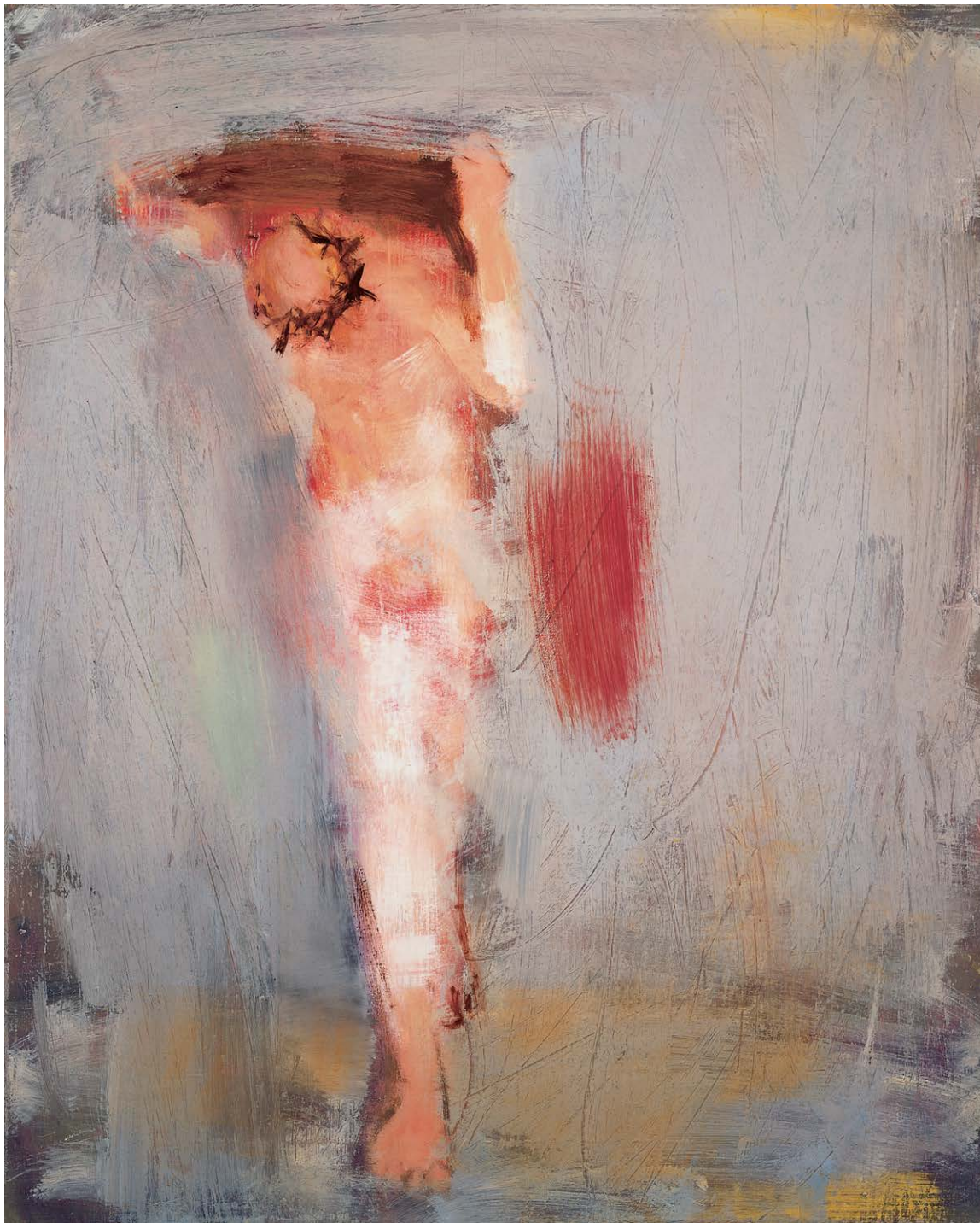
Obrambe v doktorju so rovarile prek celega dne in pozno v noč. Domnevnega pedofila bi moral prijaviti. Toda, je slišal neki daljni glas svojega angela: tudi storilec je človek, je božji otrok. Doktor se je počutil nekoliko lažjega, kajti korak do zaključka, da sta storilec in žrtev pod pezo vsak svojega nedoumljivega namena, je nekoliko utišal njegov dvom o bivanju kot daru, ki je možnost za uresničevanje. Oba sta pribita na križ. In na ta križ se je tistega dne čutil pribitega tudi doktor.

Pilat

Nasmehnil se je, ko so drzno pristopili in ga izročili. Težak je bil, notranje prazen, saj se je v zadnjih urah nekajkrat izljubil do bolečine. Gledal jih je, črnookce, upehane in potne, ki so mu izročili človeka. Osumljenec je gledal v tla, potem kvišku in nazadnje vanj. Tudi on, oblastnik, ga je meril. Bil je pes – mil in privržen. Bil je maček, ljubeč, vendar pripravljen skočiti v oči. Komur koli, saj po ljubezni je človek ves v zasnutku sebe. V sestavljanju duha in oblasti, ki mu jo izroči imperator. Napravil je vse, kar je od njega pričakoval, zahteval. Še več je naredil. Rože za hrbtnom oblastnika so migotale nedolžnost, miška, od kod se je vzela, je priskakljala do od ljubezni izpraznjeneža moža. Kot da misli, da je ona tista, kar on z mehko telo, z omrtvelostjo duha in s čistostjo po ljubezni ne zna biti. Natočil je vodo, pošumevala je kot dir konjenikov, kot slap iznad stene, ki preroško pravi: nizdol, do jezera, v plavino, v nedolžnost. Čir na želodcu, je pomislil sodnik. Oni, zvezan in jokav, pa nič. Sem, je slišal oblastnik. Sem in bom. Če hočem, se je oglednil k žuboreči plavini tam zadaj, se umijem. Tu je, je potem, ko je opravil, rekel ljudem. Trava tam zunaj pa je brstela in rjavela hkrati. Ogenj se je ospel po hribu proti vršacu tam zadaj, spodaj je zelenjad načenjala pasje oči in mačjo ljubezen. Kako je blago tekla studenčnica. Zrli so vanj, ko je zmiigoval z rameni.

Delo, je rekel, mislil je na imperatorja. Slišal je množico in bil je na vajetih vrvi, vrhovodec je bil, zanašalo ga je, toda uspel je. Z ene gavgé do druge je bil štrik.

Telovadil je in se nasmihal. Smeh je vse. Kdo more preseči radost vrhovodstva, kajti je črna in bela snov. Je pot, ki ji čas ne meri trajanja. Je sistem, ki ohranja, ki dopušča, da se umiješ in si lep in si dober in si zlat in se pripravljaš, da se boš že pred večerom spet izljubil.

Jana Vizjak,
II. postaja
Jezus vzame
križ na svoje
rame,
olje na lanenem
platnu,
130 x 110 cm,
2006

23. januar 2007

Nekoč se je pri dušeslovcu oglasil še mlad človek. Rekel je: »Jaz sem mlajši, vi tudi.« Pred tem je bil že pri številnih psihoterapevtih. Tudi bioenergetikom in radiestezistom je zaupal. Potem je nadaljeval: »Oglasil sem se pri vas, vi mi boste pomagali.« Doktor je skomignil z rameni in si mislil, kako naj jaz vam pomagam, ko pa še tako malo znam in nisem gotov.

Prišlek je govoril: »Veste, jaz se že več let borim s predmeti, štejem – vse: ploščice po kopalnicah, liste na drevesu, ljudi, čakajoče na avtobusni postaji. Kadar zmanjka predmetov ali ljudi, postanem napet, nestrpen, podivjal bi. Skočim ven in poiščem kaj novega. Tudi snežinke, padajoče z neba, sem že štel. Smisel mojega življenja je preverjanje. V vaših očeh vidim, kako poslušate, kako dojemate. Toda vem, da se mi notranje smejete. Kar dajte se, še se bom oglasil pri vas in videli boste, koliko trpljenja je v meni.« Zgodilo se je tako, kot je bil napovedal prvič. Desetletja je hodil k zdravniku, mu pripovedoval o tesnobi, ki je zrasla v grozo. Obseden je bil s preverjanjem svojega življenjskega smisla. Bilo je strašno, prijelo ga je, da se je moral predmetov tudi dotakniti – celo školjk v javnih straniščih; in štel je deščice, iz katerih je bil sestavljen vagon tovornega vlaka. Pa kasneje preveril, ali je prav naštel ali je kaj izpustil.

Zdravnik ga je poslušal, mu potem predpisal pomirjevala in ga naročil čez štirinajst dni na pogovor. Vse se je ponovilo. Ponavljalo se je leta in leta. Občasnim krizam so sledila blaga olajšanja. Mož je bil prijeten, nadpovprečno inteligenten,

duhovit, razživel se je v ženski družbi.

V enem izmed daljših dobrih obdobj se je spoznal z žensko. Zanosila je in na hitro se je poročil. Trpljenje pa se s tem ni nehalo. Prvemu kriznemu stanju je sledilo olajšanje. Sprijaznjenje z družino, ki se je medtem povečala za dva nova člana, je nekoliko odtajalo napetosti, ki jih je sprožala nerazumna očetova obsedenost.

Mož je bil moralen, globoko veren človek. Obračal se je na Boga, v samoti je obvladoval trpljenje. Samo zato, da ne bi z njim obremenjeval žene in otroka. Na delovnem mestu je bil presenetljivo uspešen.

Kadar je bilo najhuje, se je oglasil pri doktorju. Pogledal se je z zdravnikom in ta ga je spraševal o vsem. Poslušala sta drug drugega in najbrž sta oba verjela, da sta še koristna, morda potrebna.

Tudi trpeči človek je bil dušeslovcu še kako potreben. Kadar ga dolgo ni bilo, je zdravnik pomislil, kje pa je, ali trpi, ali se je kaj zgodilo z njim. Pa je potem prišel.

Po več desetletjih pa je umanjkal. Z delovnega mesta, kjer je bil vesten, morda prereditelj, do čudaške razživetosti obremenjen z izpolnjevanjem pomembnih in nepomembnih zadolžitev, so sporočili, da ga je zadela srčna kap.

Komu je namenil svoje trpljenje, je razmišljal zdravnik, ko je bil tudi sam velikokrat na natezalnici samosprašljivosti o smislu, namenu. Počutil se je malo krivega, saj človeku, ki ga je toliko let zdravil, ni nič pomagal. In se je zavedel, kako morda ni bilo tako. Odprl je njegov zdravstveni karton in začel tudi on šteti.

Štel je, preletel tu pa tam kakšen izvid in štel dalje. Obračal je liste in se ustavil pri številki, ki ga je osupnila. Štiristo dvaintrideset pogovorov. Njegov Popis bolezni pa kot kakšen biografski roman, ki ga radovedni in z ničimer zadovoljni pisci biografij namenjajo velikanom kulture ali znanosti.

In je zdravnik momljal sam sebi. Kot da se sliši, je zvenelo v glavi: kdo na tem svetu pa ni velikan ...